

เพราะเลือดไพร่ไม่ไร้ค่า

101 the101.world/99-dead/

6 Oct 2020

ธนาวี โชติประดิษฐ์ เรื่องและภาพ

เมื่อศิลปะการแสดงมาประจบบทศศิลป์ในพื้นที่หนึ่ง และเมื่อ ‘เรื่องเล่า’ หลายเรื่องดำเนินคู่ขนาน ทับซ้อน ทั้งเกี่ยวไขว้และแยกตัวออกจากกันในพื้นที่หนึ่ง ภายในพื้นที่นั้นแตกออกเป็นปริซึมแห่งความหมาย กรกฤษ เจียรพินิจนันท์สร้าง *The House No. 1* ผลงานภาพถ่ายจัดวางเพื่อแปรสภาพ 100 ต้นสน แกลเลอรีให้กลายเป็นพื้นที่ระหว่างโลกในวรรณคดีกับโลกของความเป็นจริง สำหรับพิเชษฐ กลั่นชื่นในการแสดง *พระพิฆเนศรเสียว*

ความคลุมเครือของพื้นที่ระหว่างโลกต่างๆ นี้ ไม่ได้มีเพียงเรื่องเล่าถึงการสูญเสียวของพระพิฆเนศร แต่ยังมีเรื่องราวของสถานการณ์บ้านเมืองปัจจุบันที่แม้เราไม่อาจบอกถึงความจริงทั้งหมด แต่ก็ยังเห็นชิ้นส่วนเศษเสี้ยวของมัน

ธนาวิ โชติประดิษฐ

ปริซึม, 2553

ข้อความข้างต้นมาจากบทสัมภาษณ์ในนิตยสาร *ปริซึม (Prism)* ปี 2553 เป็นปีที่มีการชุมนุมของคนเสื้อแดงจากทั่วประเทศในกรุงเทพ ซึ่งนำโดยแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) การชุมนุมใหญ่ครั้งนั้นครอบคลุมระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 12 มีนาคม-19 พฤษภาคม หากใครยังจำได้ ในเวลานั้น วาทกรรมทางการเมืองขึ้นสำคัญคือ ‘ไพร่-อำมาตย์’ ได้แพร่ขยายไปทั่วทั้งขบวนการ

‘ไพร่-อำมาตย์’ บ่งบอกถึงความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียม ความเป็นคนที่ไม่เท่ากัน (หรือมองไม่เห็นว่าเป็น ‘คนเหมือนกัน’) คำอย่าง “กูมันไพร่” หรือ “ถ้าเลือดไพร่มันไร้ค่า” จึงเป็นทั้งคำประกาศตัวตนและคำถามตัดพ้อของคนเสื้อแดง เพราะตระหนักว่าตนนั้นเป็นแค่ไพร่ในโครงสร้าง

อำนาจนิยมที่ทั้งแข็งแกร่งและแข็งแกร่ง

เพียงแต่ในปีนั้น ไพร่ได้ลุกขึ้นสู้

เดือนมีนาคมเป็นช่วงที่ผู้เขียนกำลังเตรียมจัดนิทรรศการ *ปริซึม* ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง กรกฤช เจียรพินิจนันท์ กับ พิเชษฐ กลั่นชื่น ที่ 100 ต้นสน แกลเลอรี ช่วงสุดท้ายของข้อเขียน “แต่ยังมีเรื่องราวของสถานการณ์บ้านเมืองปัจจุบันที่แม้เราไม่อาจบอกถึงความจริงทั้งหมด แต่ก็ยังเห็น ชิ้นส่วนเศษเสี้ยวของมัน” ไม่ได้หมายถึงมิติต่างๆ ของความเป็นจริงเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองภายนอกแกลเลอรีเท่านั้น แต่ยังหมายถึงบางสิ่งที่ผู้ชมไม่เห็น คือตัวอักษรสีดำบนผนัง สังกะสีเป็นประโยคคำถามว่า “ถาเลียดไพร่จะไร้ค่า” (เปลี่ยนจากคำดั้งเดิมคือ ‘มัน’ เป็น ‘จะ’) อันเป็นส่วนหนึ่งของ *The House No. 1* ของกรกฤช

ประโยคคำถามนี้หายไปจากสายตาของผู้ชมเพราะผู้เขียนพาไปให้กับทางแกลเลอรี ในการจัดนิทรรศการศิลปะ ภัณฑารักษ์คือตัวกลางที่อยู่ระหว่างศิลปินกับผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ในครั้งนั้น ผู้เขียนยื่นกรานให้งานชิ้นนี้ได้อยู่ในที่ที่มันตั้งใจจะอยู่ไม่สำเร็จ ชิ้นประณีประนอมที่สุดที่ทำได้คือ หันเอาด้านหลังของแผ่นสังกะสีกลับขึ้นมาเป็นด้านหน้า ถ้อยคำไม่ได้ถูกนำออกจากห้อง คำถามยังอยู่ตรงนั้น หลบหันเข้าหาผนังจริงของแกลเลอรี เผชิญหน้ากันกับผนังขาวที่เป็นตัวแทนของอำนาจสถาบันทางศิลปะตามชนบ ผนังต่อผนัง แต่ไร้ผู้รับรู้ภายนอก ไม่มีประจักษ์พยานเชิงบุคคล ชิ้นส่วนเศษเสี้ยวของความเป็นจริงที่ได้รับอนุญาตให้หันออกสู่ภายนอกนั้นไม่มีจุดบอกใบ้ใดเลยถึงสิ่งที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง คำถามนั้นตะโกนใส่ได้เพียงความเงียบ ไม่มีใครได้ยินได้ฟัง

สภาพของงานศิลปะที่ทำนายท่าทีตัวเองล่วงหน้าว่าจะไม่โห่ร้องฉลองชัยชนะกับการล้อมปราบที่ตามมาในอีกไม่กี่เดือนก็เป็นแบบนั้นเอง เช่นเดียวกับบรรดาไพร่ผู้ชุมนุมที่รอดชีวิตจากการล้อมปราบในเดือนเมษายน-พฤษภาคม เราเก็บตัวอยู่กับคำถามที่ซ่อนอยู่หลังผนังสังกะสี แยกย้ายกันไปเพื่อทำงานอื่นของเรา ยังไม่ลืมความคับแค้น ได้พบปะกันบ้างตามงานชุมนุมอื่น และรอเวลา

19 กันยายน 2563

10 ปีหลังการสังหารหมู่เสื้อแดงกลางเมืองและ 14 ปีหลังการรัฐประหารโดยพลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน กลุ่มสหสายสีแดงและศิลปะปลดแอก (FreeArts) ได้จัดการแสดง *99 ศพ (99 Dead)* บริเวณหน้าศาลฎีกา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการชุมนุมใหญ่ “19 กันยายนทวงอำนาจคืนราษฎร” โดยแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุมที่สนามหลวง

เมื่อความมืดโผล่ตัวลง ผู้ชมทยอยเข้ามานั่งเรียงแถวไปตามแนวก้นโดยอยู่หลังเทปกั้นเขตสี่เหลี่ยมดำที่ขึงอยู่ระหว่างไม้กั้นสีขาวแดง แนวเทปกั้นแยกพื้นที่การแสดงออกจากพื้นที่ของผู้ชม แต่ยังคงอยู่บนระนาบเดียวกัน การแสดงบนท้องถนนปราศจากเวทีที่ยกผู้แสดงไว้บนพื้นอีกระดับ ในที่นี้ไม่มีใครต้องแหงนหน้ามอง มีแต่ความใกล้ชิดระดับผู้สังเกตการณ์วงในที่หากขยับเข้าใกล้อีกเพียงนิดเดียวก็จะกลายเป็นผู้มีส่วนร่วม

ถึงอย่างนั้นก็ตาม ระยะห่างเพียงน้อยนิดนั้นก็ได้รับการรักษาไว้อย่างเคร่งครัด (โดยไม่เกี่ยวกับสติ๊กเกอร์ “พื้นที่การใช้กระสุนจริง” กับ “เขตอภัยทาน” ที่ติดอยู่บนพื้นถนน) มิติที่แตกต่างระหว่างโลกภายในกับภายนอกเทปกั้นยิ่งถูกเน้นย้ำเมื่อฝนโปรยลงมาในช่วงกลางของการแสดง ทำให้ผู้ชมเกือบทั้งหมดต้องห่มคลุมตัวเองด้วยเสื้อกันฝน ปกปิดใบหน้าและศีรษะด้วยหมวก ร่ม และหน้ากาก เราคือผู้จ้องมองจากกาลเวลาอื่น

บนพื้นถนนที่ถูกเปลี่ยนให้เป็นพื้นที่ที่นาฏกรรมรำลึกการสังหารหมู่เมื่อสิบปีก่อนกำลังจะเกิดขึ้นนี้ มีถุงพลาสติกใบเล็กใส่สีฝุ่นสีแดงกระจายอยู่ทั่วไป การแสดงเริ่มขึ้นเมื่อกรวีคนหนึ่งเดินออกมาจากสุดปลายถนน คาล รื้อลทวงถามถึงความรุนแรงที่รัฐเป็นผู้กระทำนั้นจากเหตุการณ์ 6 ตุลา ถึงปัจจุบัน ขบวนคนเสื้อขาวก้าวเท้าตามหลังก้าวๆ

ลีม แล้วหรือไม่

รอยขีดข่วน กลอนเก่าบทวี

ทำนองเพลงต่อสู้ ถ้อยคำสดุดีวีรชน

โศกนาฏกรรมการล้อมสังหารบนลานดิน 'ใต้ร่มโพธิ'

.....

หรือ จำไม่ลง

เกลื่อนศพผู้คนบนกองเพลิงแห่งความเกลียดชัง

ราวเศษชิ้นส่วนไพร่ทาส

ถูกฉีกขาดจากกับดักค่ายกลหลังสงคราม

ปล่อยให้ฝูงแร้ง กา เหยียบย่ำ รุมทิ้งจิกกินอย่างสำเร็จสำราญ

ตัวหนาเป็นของผู้เขียน ไฟร์

ขณะที่วีรธัยยังอยู่กับถ้อยคำและการทวงถาม อยู่กับการร่ายบท mourning ที่เชื่่อมร้อยความตายจากเงื้อมมือของรัฐในแต่ละยุคสมัย ความตายของไพร่ระลอกต่อมาก็เปิดฉากขึ้นโดยไม่รีรอให้กรือออกไปพ้นจาก คนเสื้อขาวล้มลงทีละคนสองคน จากนั้นคนกลุ่มเล็กในเสื้อดำและเสื้อยืดลายพรายวิ่งกรูเข้ามาจากด้านหลังพร้อมธงชาติและอาวุธพลาสติก รวดเร็ว รุนแรง พุ่งเข้าไปใส่ใครคนหนึ่งที่ไม่ใช่พวกเดียวกับตัวเอง เปล่งเสียงตะโกน “ฆ่ามัน!” มีเสียงปัง! ปัง! ปัง! ปัง! ปัง! ปัง! ปัง! ฝูงสีบนพื้นแตก เลือดสดกระกระจายเลอะเสื้อสีขาว แม้แต่กรือก็หนีไม่พ้น เขาล้มลงเช่นกัน แล้วลุกขึ้นมาใหม่ โห่ฮัดโห่เซะ ยังคงพรวดับบทกรือ “หรือ จำไม่ลง”

จากนั้นขบวนคนเสื้อขาวเดินเรียงแถวหน้ากระดานตามกันออกมา พวกเขาค่อยๆ ร่วงลงไปนอนบนพื้น เสียงปังยังดังรัว ร่างกายของทุกคนเลอะไปด้วยสีแดง เสื้อผ้า ใบหน้า แขนขา เลือดเลอะเต็มไปหมด ทว่า รวากับผีดิบ พวกเขาลุกขึ้นมาอีกครั้ง ค่อยๆ เดินต่อไป ตามกันไปเป็นขบวน เพื่อที่จะล้มลงอีกครั้ง และอีกครั้ง เสียงปังและสีแดงที่ฟุ้งกระจายในอากาศตัดกับความมืดยาวนาน เหมือนไม่มีวันจบสิ้น

ในที่สุดภาพการสังหารหมู่ก็ปิดฉาก ทิ้งให้ผู้ชมเจียบบริบอยู่ในภวังค์ แต่ทันใดนั้น ความโหดเหี้ยมชุดใหม่ในรูปของรอยยิ้มและเสียงหัวเราะเฮฮา ก็ดังกระหึ่มขึ้น ธงชาติและไม้กวาดปรากฏตัวรวดเร็วราวกับพายุพัดผ่าน Big Cleaning Day ได้กวาดล้างรอยเลือดบนพื้นถนน เศษซากของคนเลือดแดง หรือว่าสำหรับชนชั้นกลางในเมือง เลือดไพร่มันไร้ค่า?

นั่นคือการจำลองเหตุการณ์สังหารหมู่คนเลือดแดงในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2553 ที่ถูกย่อลงมาเหลือไม่กี่นาทีในรูปของการแสดง ในบรรดานักแสดงอาสาสมัครหกสิบกว่าคน มีหนึ่งคนที่พิเศษกว่าใคร เธอคือพะเยาว์ อัคฮาด แม่ของกมนเกด อัคฮาด พยาบาลอาสาผู้ถูกยิงเสียชีวิตในเต็นท์พยาบาลที่วัดพุทธวนารามเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม พะเยาว์แสดงเป็นลูกสาวของตัวเอง ใส่เสื้อกั๊กพยาบาลตัวที่กมนเกดใส่ในวันเกิดเหตุ มีเพียงสีแดงบนเสื้อกั๊กตัวนี้เท่านั้นที่เป็นคราบเลือดของจริง

การปรากฏตัวของพะเยาว์เป็นภาพสะท้อนใจที่สุดสำหรับผู้เขียน เลือดเปื้อนเลือดของจริงท่ามกลางเลือดปลอมที่ไม่ได้มาจากบาดแผลบนร่างกายของใครนั่นเป็นเรื่องหนึ่ง แต่อีกเรื่องหนึ่งคือการที่แม่มาสวมบทเป็นลูกของตัวเอง เมื่อเรามองไปที่พะเยาว์ เราเห็นเงาของลูกสาวทาบทับลงบนตัวเธอ ต่างจากนักแสดงคนอื่นซึ่งสวมบทเป็นใครบางคนที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกันโดยตรง คู่คนเป็น-คนตายคู่นี้ (พะเยาว์-กมนเกด) คือสายสัมพันธ์ทางสายเลือด แม่กับลูกสาว ข้อเท็จจริงดังกล่าวชวนให้สะท้อนใจ เพราะโดยทั่วไปมักเป็นผู้อ่อนวัยกว่าที่จะรำลึกถึงผู้ที่เข้ามายังปรโลกก่อน ครรลองของธรรมชาติมักจัดสรรให้การแสดงความอาลัยเป็นบทของลูกหลานผู้มาทีหลัง

แน่นอนว่ากรณีสวนทางที่ทำให้บุตรเสียชีวิตก่อนบิดามารดานั้นเกิดขึ้นเสมอ หากไม่ใช่ความป่วยไข้ก็เป็นอุบัติเหตุอันไม่คาดคิด เศร้า แต่เข้าใจได้ ทว่าในกรณีของกมนเกด ความตายเกิดขึ้นอย่าง absurd จะอธิบายอย่างไรว่าทำไมพยาบาลอาสาที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเต็นท์พยาบาลที่อยู่ในวัด (เขตอภัยทาน) เมื่อวันหลังประกาศยุติการชุมนุมจึงถูกยิงจนเสียชีวิต?

ใน 99 ศพ พะเยาว์คือนักแสดงผู้ทรงอำนาจในเรื่องเล่า (โดยไม่ต้องเอ่ยปากพูดอะไรเลย) ไม่ใช่เพราะเธอมีทักษะการแสดงดีกว่าใครอื่น แต่เพราะบทบาทที่เธอสวมทับนั้นมาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงกับลูกสาวของตัวเอง ละครโหดร้ายนักเมื่อนำความโศกอาลัยของแม่ผู้สูญเสียกลับขึ้นมาใหม่ด้วยการให้แม่เล่นบทลูกในวันเสียชีวิต

ช่วงท้ายของการแสดงมีการอ่านรายชื่อผู้เสียชีวิตตามลำดับ เมื่อมาถึง “ลำดับที่ 84 นางสาวกมนเกด อัคฮาด” พะเยาว์ที่กำลังพลิกร่างนักแสดงที่นอนอยู่บนพื้นก็ดับลงสู่เข้าใส่หน้าผากตัวเองก่อนจะล้มลง... ประสบการณ์จำลองทวนซ้ำความเจ็บปวดแต่หนหลัง ขณะที่แม่กลายเป็นลูก แม่ก็ยังเป็นแม่ เธอยืนขึ้นมาอีกครั้งเนกเช่นเดียวกับนักแสดงคนอื่น แม่ที่ลุกขึ้นสู้

องค์ประกอบของความจริงเชิงประสบการณ์และเชิงอารมณ์ที่ขมวดรวมอยู่ในร่างของพะเยาว์ทำให้เธอเป็นนักแสดงที่ประกอบไปด้วยทวิลักษณ์ะ กล่าวคือ ถึงแม้ว่าเธอจะ ‘สวมบทบาท’ เป็นผู้เสียชีวิตคือลูกสาว รวมทั้งเคลื่อนไหวร่างกายแบบละครเช่นเดียวกับนักแสดงคนอื่น แต่เธอ – ในร่างเดียวกันนี้ – ก็เป็น ‘บุคคลจริง’ ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากเหตุการณ์ในอดีตด้วย

สายเลือดที่เชื่อมโยงระหว่างแม่กับลูกสาวถูกขับเน้นด้วยเลือดปลอมจากสีฝุ่นที่เปื้อนบนตัวแม่ ปะปนไปกับเลือดจริงจากสปีก่อนติดเป็นคราบอยู่บนเสื้อกั๊กพยาบาลที่เธอสวมใส่ การแสดง 99 ศพ โอบรับข้อเท็จจริงเชิงประวัติศาสตร์เอาไว้โดยสอดแทรกเข้าไปในเนื้อใน อยู่ในคราบเลือดที่ฝังแน่น

กับเนื้อผ้า กระบวนการของละครพาความเจ็บปวดของแม่กลับมาให้ได้ประสบอีกครั้ง แต่ไม่ใช่เพื่อตอกย้ำความทุกข์ทรมานของการสูญเสีย หากเพื่อเปิดออกสู่สายตาและหัวใจของสาธารณะ

การแสดงชุดนี้ได้สร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เปี่ยมด้วยความอ่อนไหวอันเกิดจากสิ่งที่เห็นตรงหน้า ในรูปแบบและระดับที่แตกต่างจากการเรียนรู้ผ่านการอ่านหรือช่องทางอื่น เพราะผู้ชมส่วนใหญ่รู้ว่าหญิงวัยกลางคนที่เห็นอยู่ตรงหน้านั้นเป็นใคร เนื่องจากหลังความตายของกมลเกด พะเยาว์ กลายเป็นนักกิจกรรมคนสำคัญที่เรียกร้องความยุติธรรมให้ลูกสาวและผู้เสียชีวิตรายอื่นอย่างต่อเนื่องตลอดหลายปีที่ผ่านมา ใน 99 ศพ เธอจึงเป็นตัวแทนของบาดแผลจากความยุติธรรมที่ยังไม่ได้รับ – – ที่ไม่ใช่บทบาทสมมติ

ในฐานะการแสดงที่เป็นส่วนหนึ่งของความเคลื่อนไหวทางการเมือง 99 ศพ สร้างความเข้าใจระหว่างสภาวะภายนอก คือเหตุการณ์ในอดีตเมื่อสิบปีก่อนกับสภาวะภายในตัวผู้ชม คือการทบทวนตัวเองเมื่อได้รับรู้เหตุการณ์ในอดีตนั้น นำไปสู่การเกิดสำนึกร่วมที่ผูกพันกันระหว่างการต่อสู้ในอดีตกับปัจจุบัน การเชื่อมโยง ส่งต่อ และรับไม้ทางอุดมการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับปรากฏการณ์บนเวทีอื่นๆ ที่ผู้กร้อยไพร่รักต่อสู้ในอดีตอย่างคณะราษฎร จิตร ภูมิศักดิ์ นักโทษและผู้สืบทอดการเมือง บรรดาผู้ถูกสังหารด้วยเหตุทางการเมือง ตลอดจนคนเสื้อแดงเข้ากับคนปัจจุบัน เพราะว่า “เขาสู้มาก่อนเรา”

ช่วงท้ายของ 99 ศพ มีเสียงตะโกน “ที่นี่มีคนตาย” ซึ่งอ้างอิงไปถึงกิจกรรมรำลึกถึงเสื้อแดงผู้เสียชีวิตในการสลายการชุมนุมที่ริเริ่มโดย บก.ลายจุด (สมบัติ บุญงามอนงค์) เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2553 บก.ลายจุดและผู้ร่วมกิจกรรมกว่า 100 คนเดินทางมาผูกผ้าแดงที่แยกราชประสงค์ มีการชูป้ายข้อความ “ที่นี่มีคนตาย” ผู้ชุมนุมบางส่วนได้นำสีแดงมาราดตามร่างกายและลงไปในอนบนพื้น พุดพาทเพื่อแสดงเป็นคนตาย

อีกครั้งหนึ่งคือ เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม ปีเดียวกัน บก.ลายจุดและผู้ร่วมกิจกรรมประมาณ 500 คนได้รวมตัวกันที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย หลังจากร้องเพลงชาติร่วมกันในเวลา 18.00 น. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมก็ลงไปในอนบนพื้น แสดงท่าทางเหมือนถูกยิงเพื่อรำลึกถึงผู้เสียชีวิต มีการตะโกนว่า “ที่นี่มีคนตาย” เช่นกัน

การเลือกพื้นที่ราชประสงค์กับอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยสะท้อนความสำคัญของพื้นที่ต่างชนิด กิจกรรมรำลึกถึงคนตายที่ราชประสงค์เป็นปฏิบัติการบนพื้นที่สลายการชุมนุม คือการกลับมาเยือนสมรภูมิเดิมเพื่อทวงถามหาความยุติธรรม แต่การใช้พื้นที่ที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยมีมิติของความหมายและความทรงจำมากกว่านั้น นั่นคือ อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยไม่ได้เป็นเพียงหนึ่งในพื้นที่ที่คนเสื้อแดงเคยมาชุมนุม แต่ยังเป็นสัญลักษณ์สำคัญของอุดมการณ์ประชาธิปไตยแบบคณะราษฎรที่คนเสื้อแดงต้องการสืบทอดด้วย

กองศพจำลองที่นอนเกลื่อนรอบอนุสาวรีย์ส่งสารว่า ความตายของพวกเขาคือการตายเพื่อประชาธิปไตย เน้นย้ำสารเดิมที่เคยถูกส่งก่อนหน้านี้เมื่อคนเสื้อแดงใช้ลานอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยจัดสวดอภิธรรมศพผู้เสียชีวิตในเหตุสลายการชุมนุมเมื่อเดือนเมษายน

ความแตกต่างอย่างสำคัญระหว่างกิจกรรมรำลึกเมื่อปี 2553 กับ 99 ศพ อยู่ที่ความสดใหม่ของเหตุการณ์และระยะห่างทางเวลา ซึ่งส่งผลถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชุมนุมที่เสียชีวิตกับคนที่ทำการแสดงเพื่อรำลึกถึงพวกเขาด้วย ใน 99 ศพ ผู้แสดงอาสาสมัครหลายคนอายุเพียง 18-20 ปี พวกเขาจำเหตุการณ์เมื่อสิบปีก่อนได้ไม่มากนัก ความรู้ของพวกเขาเกี่ยวกับการสลายการชุมนุมปี

2553 เป็นสิ่งที่มาทีหลัง อีกประการหนึ่งคือ ในขณะที่กิจกรรมรำลึกเมื่อปี 2553 เชื่อมโยงคนเสื้อแดงเข้ากับคณะราษฎร (เช่นเดียวกับปฏิบัติการอื่นๆ คนเสื้อแดงจัดขึ้นที่อนุสาวรีย์หลายแห่งที่สร้างขึ้นในสมัยคณะราษฎรช่วงปี 2552-2553) 99 ศพ ขยายความเชื่อมโยงดังกล่าวไปสู่ไพร่ทาสในยุคสมัยอื่น เพื่อส่งต่อมาถึงคนปัจจุบัน

การรำลึกไม่ได้สร้างเพียงการทบทวนและจดจำ แต่ยังสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดเป็น solidarity ที่ข้ามผ่านกาลเวลา ผ่านความแตกต่างของกลุ่มคน ชนชั้น รสนิยม ความสนใจเฉพาะ ในกระบวนการของละคร คนตายฟื้นคืนชีพ ศพล้มแล้วลุก เพื่อปลุกผู้ที่ยังอยู่ให้เข้าร่วมการต่อสู้ที่ยาวนาน การต่อสู้ที่ส่งต่อเป็นทอด คำกล่าว “ให้มันจบที่รุ่นเรา” สะท้อนความปรารถนาอันแรงกล้า แม้จะยังไม่มีใครรู้แน่ชัดว่า “รุ่นเรา” จะยังต้องขยายต่อไปโดยที่ยังไม่รู้วันสิ้นสุดหรือไม่ — ขอฝันใฝ่ในฝันอันเหลือเชื่อ

ในฐานะการแสดงที่เป็นส่วนหนึ่งของปฏิบัติการทางสังคม 99 ศพ ทบทวนและโต้กลับการทำลายความเป็นมนุษย์ในความหมายของการฆ่าให้ตาย ผู้เสียชีวิตทั้ง 99 คนฟื้นคืนกลับมาใหม่ในร่างของเหล่านักแสดงอาสา พวกเขาไม่ใช่ร่างทรงที่วิญญาณมาเข้าสิง เพราะทั้งหมดนั้นคือการแสดงบทบาทสมมติ ถึงอย่างนั้นนั้นก็อาจนับเป็นผีประเภทหนึ่ง หรือปีศาจขอมปีที่ล้มแล้วลุกเพื่อก้าวเดินต่อ แพร่เชื้อความคิดและความทรงจำให้คนเป็นไปทั่วทุกสารทิศ หากทว่าจุดมุ่งหมายสุดท้ายของการแสดงนั้นก็ไม่ได้อยู่ที่การเรียนรู้และจดจำเพียงเท่านั้น แต่อยู่ที่การทวงถามถึงความยุติธรรม และการปลดปล่อยจากการกดขี่ ปลายทางเดียวกับการชุมนุมใหญ่ เพื่อที่จะไม่มีผู้ถูกกดขี่อีกต่อไป เพื่อที่จะไม่มีไพร่ทาสอีกต่อไป เพื่อที่จะมีแต่ประชาชนที่เท่าเทียม เพราะว่าความตายของไพร่ไม่ใช่สิ่งไร้ความหมาย เพราะว่า “เลือดไพร่ไม่ไร้ค่า”

ย้อนกลับไปไม่กี่ชั่วโมงก่อนหน้าการแสดงจะเริ่มต้น ผู้เขียนเดินลัดเลาะมาที่สนามหลวงผ่านทางถนนหน้าพระลาน วัตถุประสงค์ดูตาขึ้นแรกเมื่อมองผ่านฝูงชน รั่วเหล็กสีเขียวและแนวต้นไม้ขาม คือธงผ้าสีแดงผืนใหญ่ปักอยู่ใจกลางสนามหลวง แล้วน้ำตาก็พลันรินขึ้นมา

Related Posts

- โจรมาลากไปแล้วบ้านเมืองจะเดือดร้อนขนาดไหน
'หัวนุ้ม' ตอนใหม่ ถ้าโจรมาลากไปแล้วบ้านเมืองจะเดือดร้อนขนาดไหน
- ลงเรือแป๊ะยุทธ
'หัวนุ้ม' ตอนใหม่ กับคำตอบเมื่อเกิดรู้รวบเรือแป๊ะยุทธ
- ให้คนมารักเราด้วยการพัฒนาตัวเอง
'หัวนุ้ม' ตอนใหม่ ว่าด้วยตัวอย่างชั้นแอดวานซ์ ของการทำให้คนมารัก
- ไม่มีเชื้อชาติอยู่ในเลือดนะ
'หัวนุ้ม' ตอนใหม่ ว่าด้วยชาติที่ไม่อาจตรวจพบในเลือด
- คุณค่าของแรงเชียร์
เชียร์เผด็จการแล้วได้อะไร? การ์ตูนแก็กตอนใหม่ โดย 'หัวนุ้ม'

- ชาตินิยมสุดโต่งยีนหนึ่ง

'หัวนุ้ม' ตอนใหม่ นำเสนอความเป็นชาตินิยมแบบไทยๆ ยีนหนึ่งไม่แพ้ชาติใดในโลก
#ชาตินิยมยีนหนึ่ง

ธนาวิ โชติประดิษฐ์ นิทรรศการศิลปะ นปช. คนเสื้อแดง เหตุการณ์สลายการชุมนุม 2553 19
กัญญา ทวงคืนอำนาจราษฎร 99 ศพ คณะราษฎร 2563 การชุมนุม 2563

เรื่อง: ธนาวิ โชติประดิษฐ์

อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร และกอง
บรรณาธิการวารสาร Southeast of Now: Directions in Contemporary and Modern Art in Asia
(<http://southeastofnow.com>)